

PRIPOMIENKY

V RÁMCI PRIPOMIENKOVÉHO KONANIA

o novele vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov

Ministerstvo spravodlivosti SR – sekcia legislatívy predložilo do pripomienkového konania návrh novely uvedenej vyhlášky pod rezortným č. – spis č. 46415/2016/100 s dátumom ukončenia pripomienkového konania 30.11.2016.

Z dôvodovej správy (všeobecná časť) **vyplýva**, že zámerom predkladateľa je **odstrániť disproporcie** medzi vykonávacou úpravou procesných predpisov (zák. č. 160/2015, zák. č. 162/2015, zák. č. 301/2005 Z.z. a súčasne vychádza z ust. § 92 ods. 1 zák. č. 757/2004 Z.z.) a zák. č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci v platnom znení (zákon o e-Governmente). Zavedenie elektronického výkonu verejnej moci v intenciách uvedeného zákona ovplyvňuje obsahové zameranie predloženej novelizácie a preto nejde o vykonanie zákona o e-Governmente, ale o vykonanie procesných predpisov, na ktoré sa vzťahuje zákon o e-Governmente, resp. na tie inštitúty procesného práva, ktoré spadajú do rámca elektronického výkonu verejnej moci.

Ad 1/ - Zásadná pripomienka – predkladanie návrhu novely výrazne naznačuje nesúlad s čl. 123 ústavy pri uplatňovaní kompetencie Ministerstva spravodlivosti SR.

Podľa ústavnej úpravy čl. 123 ministerstvá môžu vydávať všeobecné záväzné právne predpisy, ak sú na to splnomocnené zákonom, z čoho jednoznačne vyplýva, že ministerstvá môžu uplatniť normotvornú pôsobnosť podľa čl. 123 Ústavy len vtedy, ak boli zákonom výslovne splnomocnené vydať všeobecne záväzný právny predpis na vykonanie zákona (porovnaj PL.ÚS 7/96, PL.ÚS 10/2014).

Zák. č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci v platnom znení v splnomocňovacom ustanovení (§ 59) splnomocňuje na vydanie všeobecného záväzného predpisu len ministerstvo financií, Úrad vlády a ministerstvo vnútra.

Týmto zákonom nie je Ministerstvo spravodlivosti SR splnomocnené na vydanie všeobecne záväzného právneho predpisu na vykonanie ustanovení zák. č. 305/2013 Z.z. upravujúceho výkon verejnej moci elektronicke.

Ustanovenia § 96 ods. 3, § 98 ods. 2, § 99 ods. 2, § 104 ods. 3, § 466 zák. č. 160/2015 Z.z. (Civilný sporový poriadok), § 86 ods. 3, § 117 ods. 2, § 118 ods. 2, § 487 zák. č.

162/2015 Z.z. (**Správny súdny poriadok**), § 92 ods. 1 **zák. č. 757/2004 Z.z. o súdoch** a § 561 ods. 1 **zák. č. 301/2005 Z.z. (Trestný poriadok)**, na vykonanie ktorých sa navrhuje novela vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR o Spravovacom a kancelárskom poriadku **neobsahujú (nesplnomocňujú) ustanovenia upravujúce výkon verejnej moci elektronicky.**

Postup zvolený Ministerstvom spravodlivosti SR o návrhu novely predmetnej vyhlášky **výrazne nasvedčuje porušovaniu (neakceptovaniu) ústavnej úpravy čl. 123** o normotvornej pôsobnosti ministerstva výlučne na základe výslovného zákonného splnomocnenia na vykonanie zákona.

Ad 2/ - Zásadná pripomienka – nesúlad s § 17, § 35 zák. č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a zák. č. 122/2013 Z.z. o ochrane osobných údajov

V prípade, že ministerstvo spravodlivosti neakceptuje námietku o nesúlade jeho postupu s čl. 123 ústavy, zdôrazňujeme, že viaceré navrhované ustanovenia vyhlášky nerešpektujú zákonnú úpravu o výkone verejnej moci elektronicky a ochrane osobných údajov. **Ide najmä o body 10, 16, 30, 31 navrhovanej novely.**

K bodom 10, 30, 31 – Zásadná pripomienka – obsahový nesúlad s ust. § 17, § 35 zák. č. 305/2013 Z.z. v platnom znení

Z dôvodovej správy k týmto bodom vyplýva, že vzhľadom na zavedenie elektronického súdneho spisu nebude potrebné vyhotovovať rovnopis pre potreby nadriadeného súdu, keďže tomuto sa sprístupňuje elektronický súdny spis vrátane elektronickej podoby preskúmaného súdneho rozhodnutia. Pôvodná právna úprava vyhotovovania rovnopisov rozhodnutia súdov pre potreby súdov vyššieho stupňa je preto bezpredmetná, nakoľko týmto súdom bude sprístupnený spisový materiál v elektronickej podobe.

Cieľom je zároveň zaviesť elektronický súdny spis, keďže koncepčne je právna úprava nastavená tak, že všetky súdne spisy sa vedú v elektronickej podobe s vopred určenými výnimkami. Treba mať totiž na pamäti, že zákon o e-Governmente sa nevzťahuje z vecného hľadiska na celú množinu právnych vzťahov spadajúcich do rámca výkonu verejnej moci, čo platí aj pre agendu právomoci súdov.

Vedenie súdneho spisu výlučne v elektronickej podobe v rámci súdov pre internú potrebu rozhodovania súdov (výkon súdnictva) **reálne vytvára účinné prekážky na splnenie ústavnej povinnosti štátu zabezpečiť spravodlivé rozhodovanie súdu v primeranom čase (čl.**

46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy) pri realizácii ústavnej pôsobnosti súdov podľa čl. 142 ods. 1 ústavy (rozhodovanie v občianskoprávných a trestných veciach a preskúmavanie zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy i verejnej moci).

Realizácia práva na konanie bez zbytočných prietahov zabezpečuje odstránenie stavu právnej neistoty účastníka konania, pričom podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR množstvo vecí na súde, personálne a organizačné problémy súdu nezbavujú vo svojom dôsledku štát zodpovednosti za pomalé konanie (**napr. III.ÚS 14/00, III.ÚS 10/02, III.ÚS 17/02, IV.ÚS 15/03**).

Navrhovaná **úprava výlučného elektronického súdneho spisu vzhľadom na špecifika výkonu súdnictva**, kde je povinnosťou súdu dôsledne zistiť (poznať) skutkový stav, správne ho podriaďiť pod príslušnú právnu normu (subsumovať), ktorú je povinný interpretovať a aplikovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy) **výrazne sťaží (možno aj znemožní), najmä odvolaciemu súdu**, ktorý rozhoduje spravidla v senáte (čl. 142 ods. 2 ústavy) **včasné a spravodlivé rozhodovanie**. Rozsah spisov v odvolacom konaní je totiž výrazne väčší (spravidla 100 a viac strán).

Z pripomienok sudcov odvolacieho súdu vyplývajú nasledovné postrehy.

Štúdium spisu na odvolacom súde v elektronickej podobe vzhľadom na rozsah spisového materiálu si sudcovia nevedia predstaviť a tento spôsob vedenia spisu ich úplne vylučuje z možnosti vykonávať prácu v domácom prostredí, či už po pracovnej dobe a počas sviatkov a víkendov, ako je to bežnou praxou alebo na základe povolenia predsedom súdu plniť si pracovné povinnosti v domácom prostredí. Doposiaľ nie je zabezpečený prístup sudcom do registra z iného PC, než ktorý majú v kancelárii. Sudcovia nevyhnutne musia pracovať aj mimo kancelárie a mať spis k dispozícii (stačí výpadok wifi a možnosť študovať spis doma, aj keby mali k nemu prístup – prístup do registra z domu, čo nemajú), je vylúčená. Niektoré typy rozhodnutí sú pritom obmedzené lehotou- napr. 24 hodín, kedy spis musí byť naštudovaný, v senáte prejednaný a rozhodnutý, a iná možnosť ako vypracovanie rozhodnutia (na to potrebujeme spis) mimo budovy súdu neprichádza do úvahy.

Štúdium spisu nie je len mechanickým čítaním jeho súčastí, ale sudca si potrebuje v spise označiť relevantné časti, robiť poznámky a pod., čo v elektronickej spise je vylúčené. Spis musí mať k dispozícii na porade senátu pred pojednávaním, kde oboznamuje senát s relevantnými časťami. Môže tak nastať situácia, že sudcovia si budú musieť spisy vytlačiť, s čím vzniknú neúmerne náklady. Spisy musia byť k dispozícii aj na pojednávaní – ako to bude technicky zabezpečené? Sudca bude mať pred sebou PC alebo tablet? Strany sporu budú ako nahliadať do spisu na pojednávaní (strana má právo oboznámiť sa s dôkazom aj nahliadnutím)?

Vytlačiť elektronický dokument je určite menej časovo aj finančne náročné, nech prevádzanie listinných dokumentov do elektronickej podoby, preto vedenie súdneho spisu

v písomnej podobe popri elektronickej nemôže byť žiadnym problémom. **V konečnom dôsledku aj tak popri elektronickej spise sa bude musieť viesť aj spisový obal s podaniami, písomnosťami a dôkazmi doručenými súdu v písomnej forme, preto nie rozumného dôvodu, prečo by v ňom nemali byť obsiahnuté všetky podania v písomnej forme.**

Návrh novely súčasne nezohľadňuje základné ustanovenie v § 17 o výkone verejnej moci elektronickej, z ktorého vyplýva, že túto povinnosť (o výkone verejnej moci elektronickej) nemá, ak ide o úkony v konaní a právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach osôb, ktoré osobitný predpis ukladá alebo umožňuje vykonať ústne, konkludentným prejavom vôle alebo ktoré spočívajú vo výkone činnosti, akou je ústne pojednávanie, miestne zisťovanie, obhliadka, nazeranie do spisov (§ 17 ods. 1 písm. b/, c/ cit. zák.).

Úkony súdu v súdnom konaní jednoznačne zahrňujú zákonom uvedené úkony.

Nerešpektuje sa ani úprava konverzie o transformovaní elektronickej dokumentu do novovzniknutého dokumentu v listinnej podobe (§ 35 ods. 1 písm. a/ zák. č. 305/2013 Z.z.).

Keďže zákon v týchto prípadoch pri výkone verejnej moci vylučuje povinnosť ju uplatňovať elektronickej, nemôže to byť upravené vyhláškou ministerstva, lebo je neprípustné, aby v rozsahu svojej normotvornej právomoci ministerstvo menilo obsah právnych vzťahov, čo znamená, že sa nedovoľuje upravovať právne vzťahy mimo rámca vykonávanej zákonnej právnej úpravy (**porovnaj PL.ÚS 6/98**).

Navrhujeme preto upraviť body 30, 31 návrhu tak, že elektronickej podania alebo elektronickej úradné dokumenty sa na účely vedenia spisu prevádzajú do listinnej podoby (§ 168a ods. 2) a zároveň, že príslušnému súdu sa spis vedený v písomnej forme doručí na jeho vyžiadanie, resp. súčasne sa doručí aj písomný spis (§ 168a ods. 5).

Zdôrazňujeme, že nie sú výhrady k úprave elektronickej komunikácie medzi účastníkmi konania a súdom. Tento princíp elektronickej komunikácie nemôže byť ale bez ďalšieho premietnutý (inkorporovaný) do povinnosti sudcov vykonávať súdnicstvo výlučne na základe vytvárania a štúdia spisov v elektronickej podobe.

Poukazujeme v tejto súvislosti aj na súčasnú personálnu a technickú nepripravenosť súdov na výlučné zhotovovanie elektronickej spisu. Niektoré súdy poukazujú na nespôľahlivosť prevádzky centrálného informačného systému, čo výrazne sťažuje postup súdov pri nakladaní s elektronickej podaniami, ktorých spracovávanie sú súdy následne povinné riešiť priamym vstupovaním do schránky ÚPVS. Takýto postup ovšem nezabezpečuje dátový prenos elektronickej písomností do adresného súdneho spisu, čím je pri elektronickej komunikácii súdov s verejnosťou **ohrozené plnenie úloh v projekte RTIS** (skenovanie v podateľniach, elektronickej spis a súvisiace moduly). V praxi sa objavil

rad ako technických (hardverových), tak aj softvérových zlyhaní (v úvodnej pilotnej časti pre chýbajúce licencie).

Z uvedeného vyplýva aj skutočnosť, že aktuálne personálne a technické možnosti viacerých súdov nedovoľujú naplniť legislatívny a projekčný zámer bez účinných opatrení zo strany ministerstva v podobe zvýšenia záväzného rozpisu počtu miest a tiež náležitej finančnej dispozície smerujúcej k zhodnoteniu technického zázemia súdov (sieťová infraštruktúra, sieťové prvky, kancelárska a elektrografická technika, tlačiarne, skenovacie zariadenia).

Ad 3/ - Zásadná pripomienka – obsahuje nesúlad s § 23 zák. č. 305/2013 Z.z. a zákonom č. 122/2013 Z.z. o ochrane osobných údajov

K bodu 16 (podpisovanie prvopisov)

Z dôvodovej správy vyplýva, že ako pravidlo sa do vyhlášky zavádza autorizácia, pričom z povahy veci vyplýva, že autorizácia sa v prípade súdnych rozhodnutí bude vykonávať kvalifikovaným elektronickým podpisom s mandátnym certifikátom sudcu alebo súdneho úradníka.

Uvedená úprava návrhu vyhlášky nekorešponduje so zákonnou úpravou o autorizácii v zmysle § 23 zák. č. 305/2013 Z.z. a súčasne s ustanoveniami zák. č. 122/2013 Z.z.

Podľa § 23 ods. 1 orgán verejnej moci vykoná autorizáciu zaručeným elektronickým podpisom a mandátnym certifikátom.

Orgánom verejnej moci v justícii je súd (orgán súdnej moci), ktorý realizuje ústavnú pôsobnosť podľa čl. 142 ods. 1 ústavy (súdy rozhodujú ...).

Identifikátorom nemôže byť fyzická osoba, keďže nespĺňa zákonom stanovený predpoklad uvádzania identifikačného čísla organizácie a ak orgán verejnej moci nemá pridelené číslo organizácie, je identifikátorom súbor znakov pridelených podľa osobitného predpisu.

Držiteľom certifikátu má byť súd ako orgán verejnej moci, ktorému bol certifikačnou autoritou na základe zák. č. 215/2002 Z.z. o elektronickom podpise vydaný systémový certifikát určený na vyhotovovanie elektronickej pečate.

V tejto súvislosti sa nevyhnutne musí poukázať na neakceptovateľný stav osobitnej zmluvy o vydávaní a používaní kvalifikovaného mandátneho certifikátu, ktorá súvisí s výkonom verejnej moci a uzaviera sa s obchodnou spoločnosťou, ktorá je zahraničnou osobou.

Zmluva medzi sudcom a akciovou spoločnosťou PRVNÍ CERTIFIKAČNÍ AUTORITA vychádza zo žiadosti sudcu, či VSU o vydanie kvalifikovaného mandátneho certifikátu napriek tomu, že žiadosť a text zmluvy je zabezpečený cez Ministerstvo

spravodlivosti SR, ktoré v zmluve ani v protokole o podanie žiadosti o vydanie kvalifikovaného mandátneho certifikátu nefiguruje. Podľa protokolu žiadateľ za účelom plnenia zmluvy o vydanie a používaní kvalifikovaného mandátneho a komerčného certifikátu (nežiadal o mandátny a komerčný certifikát) súhlasí so spracovaním a zhromažďovaním osobných údajov podľa zák. č. 122/2013 Z.z. o ochrane osobných údajov v znení zák. č. 84/2014 Z.z. a zároveň podľa zákona Českej republiky č. 101/2000 Sb. o ochrane osobných údajov, v dôsledku čoho ako občan suverénneho štátu súhlasí s aplikáciou zákona cudzieho štátu vo veci týkajúcej sa výkonu verejnej moci. Týmto spôsobom sa ministerstvo vyhýba zodpovednosti spojenej so spracovaním osobných údajov, ktorých spracovanie je predmetom zmluvy. Dochádza teda k cezhraničnému toku osobných údajov, takže budú osobné údaje žiadateľa spracované na území Českej republiky.

Zdôrazňujeme, že podľa Metodického usmernenia Úradu na ochranu osobných údajov SR č. 1/2013 vo všeobecnosti možno považovať za osobné údaje podliehajúce ochrane podľa zák. č. 122/2013 Z.z., všetky údaje postačujúce na identifikovanie konkrétnej fyzickej osoby.

Uvádzaním chránených osobných údajov sudcov v zaručenom elektronickom podpise, ktorým sa umožňuje aj sprístupnenie týchto osobných údajov v zahraničí sa porušuje zákon o ochrane osobných údajov a spochybňuje sa, či rozhodnutie bolo podpísané súkromnou osobou (občanom) alebo sudcom pri výkone jeho ústavnej funkcie.

Tento zásadný nedostatok by bolo možné odstrániť len tak, že príslušný súd a v rámci súdu príslušný sudca bude identifikovateľný nie na základe osobných údajov, ale pridelením súboru znakov podľa osobitného predpisu, ktorého charakterizujú ako osobu vykonávajúcu verejnú funkciu.

V tejto súvislosti je žiaduce vychádzať aj z úpravy podpisovania rozhodnutí súdmi EÚ (Všeobecný súd EÚ), ktorý má zavedenú úpravu o možnosti elektronického podávania písomností a možnosti elektronického doručovania (rozhodnutie prijaté 14.12.2011 a uverejnené vo **Vestníku EÚ pod č. 2011/C 289/07**).

Z ustanovenia čl. 57 Rokovacieho poriadku vyplýva, že aj keď existuje elektronický spis a všetky kabinety tlačia spisy v papierovej podobe (spravidla najdôležitejšie dokumenty - žaloba, obrana, replika a duplika), **pričom ak sa aj rozhodnutia zasielajú elektronicky, všetci sudcovia podpisujú papierovú verziu, ktorá sa oskenuje a následne sa elektronicky zašle.** Ide o požadovaný štandard zabezpečenia vlastnoručného podpisu sudcu.

Poukazujeme na skutočnosť, že pri elektronickom podpise zmluva odkazuje na ZoEP v doc.

Zmluva odkazuje teda na ZoEP v platnom znení (napr. časť II. 8, III. I, 5 pričom zákon nie je označený číslom, ale podľa skratky a číselného označenia v protokole o žiadosti, ktorá je „neoddeliteľnou súčasťou zmluvy“ – časť II. 8).

Ide o zák. č. 215/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorý **nie je platný a účinný,** nakoľko **zákonom č. 272/2016 Z. z.** o dôveryhodných službách **bol „ZoEP“ zrušený.** Uvedená skutočnosť má za následok, že zmluva je neplatná, ak sa má riadiť neplatným a neúčinným zák. č. 215/2002.

Podľa časti I.7 je žiadosť o vydanie kvalifikovaného mandátneho certifikátu súčasťou zmluvy, pričom v žiadosti sudca „má garantovať“ nielen správnosť údajov o svojej osobe, ale aj správnosť údajov o krajskom súde a o ministerstve, ktorými údajmi sudca nedisponuje a ani ich nemôže garantovať, v dôsledku čoho nemôže byť zmluva platná pre nemožnosť plnenia týchto zmluvných povinností sudcu.

Poukazujeme aj na skutočnosť, že na stránke www.ica.cz sa nenachádza ani Certifikačný poriadok pre vydávanie kvalifikovaných mandátnych certifikátov Sk (CPQmC), ako je to uvedené v bode 1 časti I. zmluvy.

Sudca nemá osvedčené, že PRVNÍ CERTIFIKAČNÍ AUTORITA by mala disponovať udeleným „kvalifikačným“ štatútom **podľa § 3 ods.2 zák. č. 272/2016 Z. z.** pre vydávanie mandátneho certifikátu sudcu **podľa § 8 ods.2 cit. zák.**, pričom spoločnosť to nedeklaruje v ustanoveniach zmluvy a ani spoločnosť a ministerstvo spravodlivosti sudcovi neosvedčilo túto skutočnosť inak.

Navrhujeme preto v bode 16 upraviť (§ 61 ods. 1), že sa rozhodnutia podpisujú vlastnoručne, ktoré sa po oskenovaní zasiela v elektronickej podobe účastníkom.

Košice 29.11.2016

JUDr. Juraj Sopoliga
prezident
Združenia sudcov Slovenska